

DIREKTIVA (EU) 2023/2668 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

z dne 22. novembra 2023

o spremembi Direktive 2009/148/ES o varstvu delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti azbestu pri delu

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 153(2), točka (b), v povezavi s členom 153(1), točka (a), Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

po posredovanju osnutka zakonodajnega akta nacionalnim parlamentom,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ⁽¹⁾,

ob upoštevanju mnenja Odbora regij ⁽²⁾,

v skladu z rednim zakonodajnim postopkom ⁽³⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Namen Direktive 2009/148/ES Evropskega parlamenta in Sveta ⁽⁴⁾ je varovati delavce pred tveganji za njihovo varnost in zdravje zaradi izpostavljenosti azbestu pri delu. Navedena direktiva vzpostavlja okvir splošnih načel, ki državam članicam omogočajo dosledno uporabo minimalnih zahtev, s čimer določa usklajeno raven varovanja pred tveganji zaradi poklicne izpostavljenosti azbestu. Cilj teh minimalnih zahtev je zagotoviti varstvo delavcev na ravni Unije, države članice pa lahko določijo strožje določbe.
- (2) Določbe te direktive bi se morale uporabljati brez poseganja v Direktivo 2004/37/ES Evropskega parlamenta in Sveta ⁽⁵⁾, ki so ugodnejše za zdravje in varnost delavcev pri delu.
- (3) Azbest je zelo nevarna rakotvorna snov, ki še vedno vpliva na različne gospodarske sektorje, kot so sektor prenove stavb, rudarstvo in kamnolomi, sektor ravnanja z odpadki in gašenja požarov, v katerih se delavci soočajo z visokim tveganjem izpostavljenosti. Azbest je razvrščen kot rakotvorna snov kategorije 1A na podlagi Priloge VI, del 3, k Uredbi (ES) št. 1272/2008 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽⁶⁾. Glede na evropsko statistiko o poklicnih boleznih je azbest daleč največji vzrok poklicnega raka, saj je v državah članicah za kar 78 % rakavih obolenj, povezanih z delom, priznано, da so povezana z izpostavljenostjo azbestu. Vdihavanje azbestnih vlaken, ki se prenašajo po zraku, lahko povzroči hude bolezni, kot sta mezoteliom in pljučni rak, pri čemer se prvi znaki bolezni lahko pojavijo v povprečju 30 let od trenutka izpostavljenosti, na koncu pa privedejo do smrti, povezanih z delom. Ta direktiva se zato uporablja za vse dejavnosti, tudi pri gradnji, prenovi in rušenju objektov, ravnanju z odpadki ter v rudarstvu in gasilstvu, pri katerih so delavci med svojim delom izpostavljeni ali bi lahko bili izpostavljeni azbestnemu prahu ali prahu materialov, ki vsebujejo azbest.

⁽¹⁾ UL C 100, 16.3.2023, str. 118.

⁽²⁾ UL C 188, 30.5.2023, str. 70.

⁽³⁾ Stališče Evropskega parlamenta z dne 3. oktobra 2023 (še ni objavljeno v Uradnem listu) in odločitev Sveta z dne 23. oktobra 2023.

⁽⁴⁾ Direktiva 2009/148/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 varstvu delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti azbestu pri delu (UL L 330, 16.12.2009, str. 28).

⁽⁵⁾ Direktiva 2004/37/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti rakotvornim, mutagenim ali reprotoksičnim snovem pri delu (šesta posebna direktiva v skladu s členom 16(1) Direktive Sveta 89/391/EGS) (UL L 158, 30.4.2004, str. 50).

⁽⁶⁾ Uredba (ES) št. 1272/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o razvrščanju, označevanju in pakiranju snovi ter zmesi, o spremembi in razveljavitvi direktiv 67/548/EGS in 1999/45/ES ter spremembi Uredbe (ES) št. 1907/2006 (UL L 353, 31.12.2008, str. 1).

- (4) V skladu s pristopom „zdravje v vseh politikah“ ima varovanje zdravja delavcev pred izpostavljenostjo azbestu medsektorsko razsežnost ter je relevantno za številne politike in dejavnosti Unije, zlasti na področju okolja, na katerem ravnanje Unije med drugim prispeva k varovanju zdravja ljudi. Unija ima pomembno vlogo tudi na mednarodni ravni, saj naj bi dajala zgled pri preprečevanju bolezni, povezanih z azbestom, ter sodelovala z drugimi mednarodnimi organizacijami in tretjimi državami, da bi dosegli svetovno prepoved azbesta. Poleg tega se ta direktiva uporablja v sinergiji z drugimi pobudami Unije.
- (5) Obstajajo vrste izpostavljenosti azbestu, ki ne izhajajo iz aktivnega ravnanja z azbestom. Take vrste izpostavljenosti vključujejo pasivno izpostavljenost, pri kateri so delavci, ki delajo v bližini osebe, ki dela z materiali, ki vsebujejo azbest, ali v prostorih, kjer se materiali, ki vsebujejo azbest, razgrajujejo v strukturah stavb, izpostavljenih azbestu, in sekundarna izpostavljenost, pri kateri so ljudje izpostavljeni azbestnim vlaknom, ki jih domov prinesejo poklicno izpostavljeni posamezniki, večinoma na oblačilih ali laseh. Tako pasivna kot sekundarna izpostavljenost močno vplivata na zdravje. Čeprav so bile v Uniji prepovedane vse oblike azbesta, je azbest še vedno prisoten v nekaterih objektih, zlasti v stavbah, ki so bile zgrajene pred prepovedjo, zaradi česar lahko pride do poklicne in nepoklicne izpostavljenosti, če se v stavbi materiali, ki vsebujejo azbest, sprostijo ali poškodujejo. Preprečevanje izpostavljenosti azbestu v kakršni koli obliki je zato še vedno nujno. V zvezi s pasivno izpostavljenostjo delavcev azbestu Direktiva Sveta 89/391/EGS ⁽⁷⁾ in Direktiva 2009/148/ES od delodajalcev zahtevata, da imajo oceno vseh tveganj za varnost in zdravje delavcev pri delu, tako da opredelijo morebitne nevarnosti, vključno s tistimi, ki izhajajo iz pasivne izpostavljenosti azbestu, ter da sprejmejo potrebne preventivne in zaščitne ukrepe za zaščito varnosti in zdravja delavcev, pri čemer je načelo preprečevanja tveganja vedno glavna osnova za vse ukrepe, ki jih je treba izvesti. V zvezi s sekundarno izpostavljenostjo azbestu ali materialom, ki vsebujejo azbest, so zahteve glede varnosti in zdravja pri delu iz te direktive pomembno sredstvo za preprečevanje take izpostavljenosti.
- (6) Pri ženskah je tveganje za nekatere vrste izpostavljenosti azbestu bistveno večje, vključno s sekundarno izpostavljenostjo. Porazdelitev dejavnosti na delovnem mestu po spolu pomeni dejavnik tveganja za spremljanje, diagnozo, zdravljenje in ugotavljanje bolezni povezanih z azbestom. Za učinkovitejše preprečevanje in odkrivanje bolezni, ki jih povzročajo izpostavljenost azbestu, je zato bistveno, da se upoštevajo s spolom povezane razlike pri izpostavljenosti azbestu in zdravstvenih zapletih po taki izpostavljenosti.
- (7) Glede na novi znanstveni in tehnični razvoj na tem področju je mogoče izboljšati varstvo delavcev, izpostavljenih azbestu, in tako zmanjšati verjetnost, da bi ti delavci, ki so mu izpostavljeni, zboleli za boleznimi, povezanimi z azbestom. Ker je azbest rakotvorna snov, za katero ni mogoče določiti mejne vrednosti, ni mogoče znanstveno opredeliti ravni, pod katero izpostavljenost ne bi imela škodljivih učinkov na zdravje. Namesto tega se lahko določi razmerje med izpostavljenostjo in tveganjem, s čimer se olajša določitev mejne vrednosti za poklicno izpostavljenost (v nadaljnjem besedilu: mejna vrednost) z upoštevanjem sprejemljive ravni presežnega tveganja. Zato bi bilo treba mejno vrednost in metodologijo merjenja revidirati, da bi se z znižanjem ravni izpostavljenosti tveganje zmanjšalo in bi delavce bolje zaščitili pred azbestnimi boleznimi, povezanimi z delom.
- (8) Odstopanja od nekaterih določb Direktive 2009/148/ES na podlagi sporadične izpostavljenosti in izpostavljenosti nizke intenzivnosti, ki jih določa navedena direktiva, ne bi smelo biti mogoče uporabiti za rakotvorne snovi, za katere ni mogoče določiti mejne vrednosti, kot je azbest, ob upoštevanju zahtev glede vodenja evidenc o izpostavljenosti in zdravstvenega nadzora delavcev iz navedene direktive.
- (9) Evropski načrt za boj proti raku, predstavljen v sporočilu Komisije z dne 3. februarja 2021, podpira potrebo po ukrepanju na področju varovanja delavcev pred rakotvornimi snovmi. Boljše varstvo delavcev, izpostavljenih azbestu, je pomembno tudi v okviru zelenega prehoda in izvajanja evropskega zelenega dogovora, vključno zlasti z valom prenove za Evropo, ki se je začel izvajati s sporočilom Komisije z dne 14. oktobra 2020. V priporočilih državljanov v okviru konference o prihodnosti Evrope, ki je potekala od aprila 2021 do maja 2022, je bil poudarjen tudi pomen poštenih delovnih pogojev, zlasti revizije Direktive 2009/148/ES.

⁽⁷⁾ Direktiva Sveta 89/391/EGS z dne 12. junija 1989 o uvajanju ukrepov za spodbujanje izboljšav varnosti in zdravja delavcev pri delu (UL L 183, 29.6.1989, str. 1).

- (10) V okviru vala prenove za Evropo, katerega cilj je razogljčenje stavb, boj proti energetske revščini in povečanje suverenosti Unije z energetske učinkovitostjo, je bistveno, da se varno odstranjevanje in odlaganje materialov, ki vsebujejo azbest, obravnava prednostno, saj lahko popravilo, vzdrževanje, inkapsulacija ali zapečatenje povzročijo odlog odstranitve, s čimer se lahko ohranijo tveganja izpostavljenosti delavcev. Delodajalci bi zato morali pri ocenjevanju, ali katera od dejavnosti vključuje ali bi lahko vključevala tveganje izpostavljenosti azbestu ali materialom, ki vsebujejo azbest, šteti, da ima popolna odstranitev azbesta prednost pred katero koli drugo rešitvijo, kadar koli je to izvedljivo in koristno za varstvo delavcev. Poleg tega je treba nujno usposobiti delavce, ki so ali ki bodo verjetno izpostavljeni azbestu. Za zagotovitev minimalnih zahtev visoko kakovostnega usposabljanja bi bilo treba v prilogi k Direktivi 2009/148/ES določiti minimalne zahteve glede usposabljanja, vključno s posebnimi zahtevami za delavce specializiranih podjetij za odstranjevanje azbesta.
- (11) Zavezujoča mejna vrednost za azbest, ki se ne sme preseči, je pomemben sestavni del splošne ureditve za varstvo delavcev, določene z Direktivo 2009/148/ES, poleg ustreznih ukrepov za obvladovanje tveganja ter zagotavljanja ustrezne opreme za zaščito dihal in druge osebne varovalne opreme.
- (12) Mejno vrednost za azbest iz Direktive 2009/148/ES bi bilo treba revidirati ob upoštevanju ocen Komisije ter najnovejših znanstvenih dokazov in tehničnih podatkov. Za uvedbo revidirane mejne vrednosti so potrebni okrepljeni preventivni in zaščitni ukrepi v državah članicah.
- (13) V tej direktivi bi bilo treba določiti revidirano mejno vrednost glede na razpoložljive informacije, vključno z najnovejšimi znanstvenimi dokazi o učinkih na zdravje in tehničnih podatki, na podlagi poglobljene ocene socialno-ekonomskega učinka ter razpoložljivosti protokolov in tehnik merjenja izpostavljenosti na delovnem mestu. Te informacije bi morale temeljiti na mnenjih Odbora za oceno tveganja Evropske agencije za kemikalije, ustanovljenega z Uredbo (ES) št. 1907/2006 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽⁸⁾, in na mnenjih Svetovalnega odbora za varnost in zdravje pri delu, ustanovljenega s Sklepom Sveta z dne 22. julija 2003 ⁽⁹⁾.
- (14) Sedanje razpoložljive tehnologije za merjenje azbestnih vlaken ne omogočajo meritve pri zelo nizkih koncentracijah, pri katerih se štejejo tanka vlakna. Za zagotovitev visoke ravni varovanja zdravja delavcev ob ustreznem upoštevanju izvedljivosti merjenja pri uporabi takih tehnologij je zato treba izbrati, ali se štejejo tanka vlakna ali pa se uporabljajo meje nizke koncentracije. Nekatere države članice so se odločile za nižjo mejno vrednost, pri kateri se tanjša vlakna ne štejejo, druge pa so se odločile za višjo mejno vrednost in štetje tankih vlaken. Da bi zagotovili uravnotežen pristop, bi bilo treba določiti različne mejne vrednosti glede na velikost vlaken ob upoštevanju namena merjenja azbestnih vlaken v zraku, in sicer vlaken s širino med 0,2 in 3 mikrometri ter, od trenutka tehnološkega prehoda na elektronsko mikroskopijo, vlaken s širino manjšo od 0,2 mikrometra.
- (15) Ob upoštevanju ustreznega strokovnega znanja in uravnoteženega pristopa, ki hkrati zagotavlja ustrezno zaščito delavcev na ravni Unije, bi bilo treba določiti revidirane mejne vrednosti, ki bi morale biti glede na metodo štetja vlaken, ki se uporablja v določeni državi članici, v višini 0,002 vlakna na cm³, kadar se štejejo vlakna s širino med 0,2 in 3 mikrometri, ali 0,01 vlakna na cm³, kadar se štejejo tudi vlakna širine manj kot 0,2 mikrometra v osemurnem s časovno obremenitvijo izračunanem povprečju (TWA).

⁽⁸⁾ Uredba (ES) št. 1907/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o registraciji, evalvaciji, avtorizaciji in omejevanju kemikalij (REACH) ter o ustanovitvi Evropske agencije za kemikalije in o spremembi Direktive 1999/45/ES ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 793/93 in Uredbe Komisije (ES) št. 1488/94 ter Direktive Sveta 76/769/EGS in direktiv Komisije 91/155/EGS, 93/67/EGS, 93/105/ES in 2000/21/ES (UL L 396, 30.12.2006, str. 1).

⁽⁹⁾ Sklep Sveta z dne 22. julija 2003 o ustanovitvi Svetovalnega odbora za varnost in zdravje pri delu (UL C 218, 13.9.2003, str. 1).

- (16) Komisija je opravila dvostopenjsko posvetovanje med socialnimi partnerji na ravni Unije v skladu s členom 154 Pogodbe o delovanju Evropske unije. Posvetovala se je tudi s Svetovalnim odborom za varnost in zdravje pri delu, ki je sprejel mnenje, v katerem so navedene informacije za uspešno izvajanje revidiranih možnosti za mejno vrednost. Evropski parlament je 20. oktobra 2021 sprejel resolucijo ⁽¹⁰⁾, v kateri je pozval k predlogu za posodobitev Direktive 2009/148/ES, da bi okrepili ukrepe Unije za varstvo delavcev pred nevarnostjo azbesta.
- (17) Čeprav optična mikroskopija ne omogoča štetja najtanjših vlaken, škodljivih za zdravje, je trenutno najpogosteje uporabljena metoda za redno merjenje azbesta. Ker je s fazno-kontrastno mikroskopijo mogoče izmeriti mejno vrednost v višini 0,01 vlakna na cm³, prehodno obdobje za izvajanje te mejne vrednosti ni potrebno. V skladu z mnenjem Svetovalnega odbora za varnost in zdravje pri delu bi bilo treba uporabiti sodobnejšo in občutljivejšo metodo, ki temelji na elektronski mikroskopiji, ali kako drugo metodo, ki daje enakovredne ali boljše rezultate, pri tem pa upoštevati potrebo po ustreznem obdobju tehnične prilagoditve in večji skladnosti med različnimi metodologijami, ki se trenutno uporabljajo v Uniji. Da bi zagotovili dovolj časa za izpolnitev novih zahtev v zvezi z meritvami azbestnih vlaken, bi moralo obdobje za prenos trajati šest let. Komisija lahko države članice podpira in jim pomaga v zvezi z nadomestitvijo metodologije, zlasti z oblikovanjem smernic.
- (18) Merjenje azbestnih vlaken v zraku z analitskimi metodami, ki temeljijo na elektronski mikroskopiji, bi pomenilo znatno izboljšanje spremljanja azbesta, saj bo omogočilo štetje tanjših vlaken. Prehod na elektronsko mikroskopijo ali na katero koli drugo metodo, ki daje enakovredne ali natančnejše rezultate, bi lahko privedel do opredelitve veliko večjega števila vlaken, kot jih je mogoče zaznati s fazno-kontrastno mikroskopijo. Države članice in delodajalci potrebujejo čas, da pridobijo izkušnje s štetjem vlaken z elektronsko mikroskopijo, izvedejo izboljšane preventivne ukrepe in zberejo nove podatke o izpostavljenosti, ki izhajajo iz kombinirane uporabe mejne vrednosti in metode, ki temelji na elektronski mikroskopiji. Te izkušnje bodo pomembne, da se omogoči ocena izvedljivosti nadaljnega zmanjšanja mejnih vrednosti.
- (19) Vzorčenje azbesta bi moralo odražati izpostavljenost posameznega delavca azbestu. Zato bi bilo treba vzorce jemati v rednih časovnih presledkih med specifičnimi operativnimi fazami v reprezentativnih in realnih okoliščinah, ko so delavci izpostavljeni azbestnemu prahu.
- (20) Ob upoštevanju zahtev glede zagotavljanja čim manjše izpostavljenosti, določenih v direktivah 2009/148/ES in 2004/37/ES, bi morali delodajalci zagotoviti, da se tveganja, povezana z izpostavljenostjo delavcev azbestu pri delu, zmanjšajo na najnižjo možno raven in v vsakem primeru na tako nizko raven, kot je še tehnično izvedljiva.
- (21) Posebni nadzorni in previdnostni ukrepi, vključno z najnovejšo tehnologijo, so potrebni za delavce, ki so ali so verjetno izpostavljeni azbestu, da bi koncentracijo azbestnih vlaken v zraku znižali na najnižjo možno koncentracijo pod mejno vrednostjo, kot je še tehnično mogoča, z ukrepi, kot so sesanje prahu pri viru ter čiščenje in vzdrževanje prostorov. Za delo v zaprtem prostoru so potrebni posebni ukrepi za zaščito delavcev, kot so preprečevanje prahu, oskrba s svežim zrakom in uporaba filtrov HEPA. Obvezen postopek dekontaminacije za delavce in poostrene zahteve glede usposabljanja v ta namen sta pomembna elementa, ki bi znatno prispevala k zmanjšanju tveganj, povezanih s tako izpostavljenostjo.
- (22) Pomembni so preventivni ukrepi za varovanje zdravja delavcev, izpostavljenih azbestu, in zaveza, predvidena za države članice, v zvezi z nadzorom njihovega zdravja, zlasti nadaljevanje zdravstvenega nadzora po koncu izpostavljenosti. Priloga I k Direktivi 2009/148/ES, ki zadeva zdravstveni nadzor delavcev, bi bilo treba posodobljati na podlagi obstoječega znanja o boleznih, ki se lahko pojavijo zaradi izpostavljenosti azbestu. Pomembno je, da se Priloga I redno revidira, da se upošteva razvoj znanstvenih spoznanj.

⁽¹⁰⁾ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 20. oktobra 2021 s priporočili Komisiji o varstvu delavcev pred azbestom (UL C 184, 5.5.2022, str. 45).

- (23) Sistem obveščanja je pomemben, saj pristojnim organom držav članic omogoča nadzor nad deli, med katerimi se lahko sprošča azbest, in jim, kadar je primerno, omogoča ukrepanje za zaščito vključenih delavcev.
- (24) Delodajalci bi morali sprejeti vse potrebne ukrepe za opredelitev materialov, ki vsebujejo azbest, če je primerno, s pridobitvijo informacij od lastnikov prostorov in drugih virov informacij, vključno z ustreznimi registri. Če take informacije niso na voljo, bi moral delodajalec zagotoviti, da kvalificirani izvajalec v skladu z nacionalnim pravom in prakso pregleda materiale, ki vsebujejo azbest, in pred začetkom dela pridobiti rezultate takega pregleda. Delodajalec bi moral na podlagi prejetih informacij pred začetkom vsakega projekta za odstranjevanje azbesta, ali vsakega rušenja, vzdrževanja ali obnove evidentirati informacije o prisotnosti ali domnevni prisotnosti azbesta v stavbah, ladjah, zrakoplovih ali drugih objektih, zgrajenih pred začetkom veljavnosti prepovedi države članice o uporabi azbesta. Pomembno je, da delodajalci te informacije sporočijo delavcem, ki bi lahko bili izpostavljeni azbestu zaradi dela z njim, vzdrževalnega dela ali drugih dejavnosti. Ugotavljanje prisotnosti materialov, ki vsebujejo azbest, delodajalca ne bi smelo oprostiti od obveznosti, da izvede oceno tveganja, kot je določeno v tej direktivi.
- (25) Direktivo 2009/148/ES bi bilo treba redno posodabljeni, da bi se v njej upoštevali najnovejša znanstvena spoznanja in tehnični napredek. V vsaki taki posodobitvi bi bilo treba upoštevati oceno različnih vrst azbestnih vlaken in njihovih škodljivih učinkov na zdravje. Komisija bi morala v okviru naslednje ocene na podlagi člena 22 navedene direktive oceniti potrebo, ali je treba razširiti področje uporabe navedene direktive, zlasti glede erionita, ribekita, vinhita, rihterita in fluoro-edenita, pa tudi ali so potrebni dodatni ukrepi za zagotovitev zaščite pred sekundarno izpostavljenostjo azbestu na delovnem mestu. Komisija bi morala Evropskemu parlamentu in Svetu predložiti poročilo, ki vsebuje rezultate njene ocene, po posvetovanju s socialnimi partnerji. Poročilu bi moral biti, če je primerno, priložen zakonodajni predlog za spremembo Direktive 2009/148/ES.
- (26) Zagotoviti je treba zadostno in usmerjeno tehnično podporo za pomoč delodajalcem, zlasti malim in srednjim podjetjem, pri izvajanju te direktive.
- (27) Podjetja bi morala pred izvajanjem rušenja ali odstranjevanja azbesta od pristojnih organov pridobiti dovoljenja, ki so obnovljiva v skladu z nacionalnim pravom in prakso.
- (28) Gasilci in osebje služb za ukrepanje ob nesrečah so pri svojem delu izpostavljeni azbestu. Zato je pomembno, da delodajalci teh delavcev v skladu s to direktivo ocenijo tveganje izpostavljenosti delavcev azbestu in sprejmejo potrebne ukrepe za zaščito varnosti in zdravja teh delavcev. Da bi delodajalce podprli pri sprejemanju takih ukrepov, je pomembno, da Komisija pripravi smernice, ki upoštevajo posebnosti dejavnosti teh delavcev in informacije v zvezi s tveganji zaradi njihove izpostavljenosti. Take smernice bi morale temeljiti na najboljših praksah, ki so na voljo v državah članicah, in na posvetovanju z ustreznimi deležniki. V ta namen bi bilo treba vzpostaviti bolj sistematično izmenjavo primerov najboljših praks med državami članicami.
- (29) Pomembno je, da Komisija v sodelovanju s Svetovalnim odborom za varnost in zdravje pri delu pripravi in izda smernice najpozneje dve leti od datuma začetka veljavnosti te direktive, da s tem olajša izvajanje te direktive. Te smernice bi morale po potrebi vključevati sektorske rešitve. Te smernice bi morale vključevati tudi navodila za delodajalce o tem, kako pri ocenjevanju tveganja izpostavljenosti azbestu ali materialom, ki vsebujejo azbest, dati prednost odstranitvi azbesta ali materialov, ki vsebujejo azbest, pred drugimi oblikami ravnanja z azbestom. Te smernice bi bilo treba, če je primerno, pregledati vsakih pet let, zlasti ob upoštevanju tehnološkega in znanstvenega razvoja na področju tehnologije za prepoznavanje, merjenje in opozarjanje na azbest.
- (30) Vojska agresija Rusije proti Ukrajini povzroča trpljenje Ukrajincev, pa tudi znatno škodo na infrastrukturi, stanovanjih in grajenem okolju na splošno. Ukrajina je uporabo azbesta prepovedala šele leta 2017, zato je s prihodnjo obnovo države povezano precejšnje tveganje za delavce, zlasti tiste, ki so v stiku z ruševinami. Zato je pomembno, da delodajalci Unije pri izvajanju obnovitvenih dejavnosti v tretjih državah na ustrezen način upoštevajo tveganja za delavce zaradi izpostavljenosti azbestu.

- (31) Toplotnih prenov stavb bo kmalu vse več, zato je nujno treba podpreti raziskave in razvoj, da bi zagotovili najvišjo možno raven varstva delavcev, ki so ali ki so lahko izpostavljeni azbestu.
- (32) Ker cilja te direktive, in sicer varovanja delavcev pred tveganji, ki ogrožajo njihovo zdravje in varnost, ki izhajajo ali bi lahko izhajala iz izpostavljenosti azbestu pri delu, vključno s preprečevanjem takih tveganj, države članice ne morejo zadovoljivo doseči, temveč se zaradi obsega in učinkov te direktive lažje doseže na ravni Unije, lahko Unija sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 Pogodbe o Evropski uniji. V skladu z načelom sorazmernosti iz navedenega člena ta direktiva ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje navedenega cilja.
- (33) Direktivo 2009/148/ES bi bilo zato treba ustrezno spremeniti –

SPREJELA NASLEDNJO DIREKTIVO:

Člen 1

Spremembe Direktive 2009/148/ES

Direktiva 2009/148/ES se spremeni:

- (1) v členu 1(1) se doda naslednji pododstavek:

„Določbe Direktive 2004/37/ES Evropskega Parlamenta in Sveta (*) se uporabljajo, kadar so ugodnejše za zdravje in varnost delavcev pri delu.

(*) Direktiva 2004/37/ES Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti rakotvornim, mutagenim ali reprotoksičnim snovem pri delu (šesta posebna direktiva v skladu s členom 16(1) Direktive Sveta 89/391/EGS) (UL L 158, 30.4.2004, str. 50).“;

- (2) člen 2 se nadomesti z naslednjim:

„Člen 2

Za namene te direktive izraz ‚azbest‘ pomeni naslednje silikate z vlaknato strukturo, ki so razvrščeni kot rakotvorna snov 1A na podlagi Priloge VI, del 3, k Uredbi (ES) št. 1272/2008 Evropskega parlamenta in Sveta (*):

- (a) aktinolit, št. CAS (**) 77536-66-4;
- (b) amozit (grunerit), št. CAS 12172-73-5;
- (c) antofilit, št. CAS 77536-67-5;
- (d) krizotil, št. CAS 12001-29-5;
- (e) krokidolit, št. CAS 12001-28-4;
- (f) tremolit, št. CAS 77536-68-6.

(*) Uredba (ES) št. 1272/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o razvrščanju, označevanju in pakiranju snovi ter zmesi, o spremembi in razveljavitvi direktiv 67/548/EGS in 1999/45/ES ter spremembi Uredbe (ES) št. 1907/2006 (UL L 353, 31.12.2008, str. 1).

(**) Številka po mednarodnem seznamu Službe za izmenjavo kemijskih izvlečkov (CAS).“;

(3) člen 3 se spremeni:

(a) odstavek 2 se nadomesti z naslednjim:

„2. Pri kakršni koli dejavnosti, pri kateri je možno tveganje zaradi izpostavljenosti azbestnemu prahu ali prahu materialov, ki vsebujejo azbest, se to tveganje oceni tako, da se ugotovita narava in stopnja delavčeve izpostavljenosti azbestnemu prahu ali prahu materialov, ki vsebujejo azbest, pri čemer ima odstranitev azbesta ali materialov, ki vsebujejo azbest prednost pred drugimi oblikami ravnanja z azbestom.“;

(b) v odstavku 3 se uvodni del nadomesti z naslednjim:

„3. Pod pogojem, da je izpostavljenost delavca sporadična in nizke intenzivnosti in kadar rezultati ocene tveganja iz odstavka 2 tega člena jasno kažejo, da ustrezna mejna vrednost, kot je določena v členu 8, v zraku v delavnem prostoru ne bo prekoračena, lahko države članice odstopajo od člena 4, kadar delo obsega.“;

(4) v členu 4(3) se drugi pododstavek nadomesti z naslednjim:

„V obvestilu je vsaj kratek opis:

(a) lokacije delovišča in, kadar je ustrezno, specifičnih območij, na katerih se bo delo izvajalo;

(b) vrste in količina uporabljenega azbesta ali azbesta, s katerim se rokuje;

(c) dejavnosti in uporabljenih postopkov, tudi v zvezi z zaščito in dekontaminacijo delavcev, odstranjevanjem odpadkov in, kadar je ustrezno, izmenjavo zraka pri delu v zaprtem prostoru;

(d) števila vključenih delavcev, seznam delavcev, ki bodo najverjetneje napoteni na zadevno delovišče, posameznih potrdil delavcev o usposabljanju ter datuma zadnje ocene zdravstvenega stanja delavca na podlagi člena 18;

(e) datuma začetka in trajanje dela;

(f) ukrepov, vključno s pregledom uporabljene opreme, sprejetih za omejitev izpostavljenosti delavcev azbestu.

Države članice zagotovijo, da pristojni organi hranijo informacije iz točke (d) drugega pododstavka v skladu z nacionalnim pravom le toliko časa, kolikor je potrebno za zagotovitev, da so delavci, ki opravljajo delo, povezano z azbestom, ustrezno usposobljeni, ob ustreznem upoštevanju dolgoročnih učinkov azbesta na zdravje delavcev.“;

(5) člen 6 se nadomesti z naslednjim:

„Člen 6

Pri vseh dejavnostih iz člena 3(1) je na delovnem mestu treba zmanjšati izpostavljenost delavcev azbestnemu prahu ali prahu materialov, ki vsebujejo azbest, na najnižjo možno raven in v vsakem primeru na najnižjo raven, ki je tehnično izvedljiva, pod ustrezno mejno vrednost, kot je določena v členu 8, zlasti z naslednjimi ukrepi:

(a) omejevanjem števila delavcev, ki so izpostavljeni ali so lahko izpostavljeni azbestnemu prahu ali prahu materialov, ki vsebujejo azbest, na najmanjše možno število;

(b) načrtovanjem delovnega procesa tako, da se ne ustvarja azbestni prah, če to ni možno pa tako, da se prepreči izpuščanje azbestnega prahu v zrak z ukrepi, kot so:

(i) preprečevanje nastajanja azbestnega prahu;

(ii) sesanje azbestnega prahu pri viru;

(iii) stalna sedimentacija azbestnih vlaken v zraku;

(ba) za delavce se uporablja ustrezen postopek dekontaminacije;

(bb) za delo, ki se opravlja v zaprtem prostoru, se zagotovi ustrezna zaščita;

- (c) vsi prostori in oprema za obdelovanje azbesta morajo biti taki, da jih je mogoče redno in učinkovito čistiti in vzdrževati ter se redno čistijo in vzdržujejo;
- (d) azbest ali materiale, ki se prašijo in vsebujejo azbest, je treba shranjevati in prevažati v ustrezno zapečateni embalaži;
- (e) odpadke, ki niso odpadki iz rudarske aktivnosti, je treba zbirati in jih, kakor hitro je mogoče, odstranjevati z delovnega mesta v ustrezno zapečateni embalaži z oznako, da vsebujejo azbest, z njimi pa se nato ravna v skladu z Direktivo 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta (*).

(*) Direktiva 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. novembra 2008 o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv (UL L 312, 22.11.2008, str. 3).“;

(6) člen 7 se spremeni:

(a) odstavek 1 in 2 se nadomestita z naslednjim:

„1. Glede na rezultate začetne ocene tveganja in za zagotovitev skladnosti z ustrezno mejno vrednostjo, kot je določena v členu 8, se meritev azbestnih vlaken v zraku na delovnem mestu opravlja v rednih intervalih v določenih operativnih fazah.

2. Vzorčenje odraža osebno izpostavljenost delavca azbestnemu prahu ali prahu materialov, ki vsebujejo azbest.“;

(b) odstavek 5 se nadomesti z naslednjim:

„5. Trajanje vzorčenja je takšno, da je mogoče s pomočjo meritev ali izračuna s časovno obremenitvijo ugotoviti tipično tveganje v osemurnem referenčnem obdobju (ena izmena).“;

(c) odstavek 6 se nadomesti z naslednjim:

„6. Štetje vlaken se izvede z elektronsko mikroskopijo ali katero koli alternativno metodo, ki daje enakovredne ali natančnejše rezultate.“;

(d) doda se naslednji odstavek:

„7. Pri merjenju azbestnih vlaken v zraku iz odstavka 1 se upošteva samo vlakna z dolžino, večjo od 5 mikrometrov, premerom, manjšim od 3 mikrometrov in z razmerjem dolžina/širina, večjim od 3:1.

Ne glede na prvi pododstavek tega odstavka se od 21. decembra 2029 za namene člena 8(1), točka (a), upoštevajo tudi vlakna s premerom, manjšim od 0,2 mikrometra.“;

(7) člen 8 se nadomesti z naslednjim:

„Člen 8

1. Do 20. decembra 2029 delodajalci zagotovijo, da v osemurnem s časovno obremenitvijo izračunanem povprečju (TWA) noben delavec ni izpostavljen koncentraciji azbesta v zraku, ki presega 0,01 vlakna na cm³.

2. Od 21. decembra 2029 delodajalci zagotovijo, da noben delavec ni izpostavljen koncentraciji azbesta v zraku, ki presega:

(a) 0,01 vlakna na cm³ kot osemurno TWA v skladu s členom 7(7), drugi pododstavek, ali

(b) 0,002 vlakna na cm³ kot osemurno TWA.

3. Države članice zagotovijo, da za delodajalce velja vsaj ena od mejnih vrednosti iz odstavka 2.“;

(8) člen 10 se spremeni:

(a) odstavek 1 se nadomesti z naslednjim:

„1. Kadar je ustrezna mejna vrednost, kot je določena v členu 8, prekoračena ali če je mogoče domnevati, da je prišlo do sprostitve materialov, ki vsebujejo azbest in niso bili odkriti pred začetkom dela, ter je zato nastal prah, se delo takoj ustavi.

Dokler niso sprejeti ustrezni ukrepi za varovanje prizadetih delavcev, se delo na prizadetem območju ne nadaljuje.

Kadar je ustrezna mejna vrednost, kot je določena v členu 8, prekoračena, je treba ugotoviti razloge za prekoračitev mejne vrednosti in, kakor hitro je mogoče, sprejeti ustrezne ukrepe za izboljšanje razmer.“;

(b) odstavek 3 se nadomesti z naslednjim:

„3. Kadar izpostavljenosti ni mogoče zmanjšati na drug način in je zaradi uskladitve z mejno vrednostjo treba uporabljati osebno varovalno opremo za zaščito dihal, to ne sme biti trajno in se mora za vsakega delavca omejiti na najmanjšo možno mero. Med delom, pri katerem je treba uporabljati tako opremo, je treba predpisati redne odmore, primerne glede na fizične in klimatske pogoje v skladu z nacionalnim pravom in prakso in, kadar je to primerno, po posvetovanju z delavci in/ali njihovimi predstavniki.“;

(9) v členu 11 se prvi odstavek nadomesti z naslednjim:

„Pred začetkom rušenja, vzdrževalnih ali obnovitvenih del v prostorih, zgrajenih pred datumom začetka veljavnosti prepovedi države članice o uporabi azbesta, delodajalec sprejme vse potrebne ukrepe za ugotavljanje, kateri materiali verjetno vsebujejo azbest, zlasti tako, da pridobi podatke od lastnikov prostorov, drugih delodajalcev in drugih virov, vključno z ustreznimi evidencami. Če take informacije niso na voljo, delodajalec zagotovi, da kvalificirani izvajalec v skladu z nacionalnim pravom in prakso pregleda materiale, ki vsebujejo azbest, in pred začetkom dela pridobi rezultate takega pregleda. Delodajalec na zahtevo in samo za namen izpolnjevanja obveznosti iz tega odstavka da na voljo drugemu delodajalcu vse informacije v okviru takega pregleda.“;

(10) v členu 12 se prvi odstavek spremeni:

(a) uvodni del se nadomesti z naslednjim:

„Pri nekaterih dejavnostih, kot so rušenje, odstranjevanje azbesta, popravilo in vzdrževanje, za katere je mogoče predvideti prekoračitev ustrezne mejne vrednosti, kot je določena v členu 8, kljub uporabi vseh možnih tehničnih preventivnih ukrepov za omejevanje koncentracij azbesta v zraku, delodajalec določi ukrepe za zagotavljanje varnosti delavcev med izvajanjem takih dejavnosti, predvsem naslednje:“;

(b) točka (a) se nadomesti z naslednjim:

„(a) delavce opremi z ustrezno osebno varovalno opremo, ki jo morajo nositi, s katero je treba ustrezno ravnati in ki jo je treba, zlasti kar zadeva opremo za zaščito dihal, individualno prilagoditi, vključno s pregledi ustreznosti, v skladu z Direktivo Sveta 89/656/EGS (*);

(*) Direktiva Sveta 89/656/EGS z dne 30. novembra 1989 o minimalnih zdravstvenih in varnostnih zahtevah za osebno varovalno opremo, ki jo delavci uporabljajo na delovnem mestu (tretja posebna direktiva v smislu člena 16(1) Direktive 89/391/EGS) (UL L 393, 30.12.1989, str. 18).“;

(c) točka (c) se nadomesti z naslednjim:

„(c) prepreči širjenje prahu iz azbesta ali materialov, ki vsebujejo azbest, zunaj prostorov ali lokacije, kjer se opravlja delo, pri delu, ki se izvaja v zaprtem prostoru, pa mora biti prostor neprepusten ter mehansko prezračevan.“;

(11) v členu 13(2), drugi pododstavek, se točka (c) nadomesti z naslednjim:

„(c) po koncu rušenja ali odstranjevanja azbesta se v skladu z nacionalnim pravom in prakso potrdi, da na delovnem mestu ni tveganj zaradi izpostavljenosti azbestu, preden se nadaljuje z drugimi dejavnostmi.“;

(12) člen 14 se spremeni:

(a) odstavek 2 se nadomesti z naslednjim:

„2. Vsebina usposabljanja je delavcem lahko razumljiva. Omogoča jim, da osvojijo potrebno znanje in spretnosti s področja preprečevanja in varnosti v skladu z nacionalnim pravom in prakso, ki se uporablja, kjer se delo izvaja.“;

(b) odstavek 3 se nadomesti z naslednjim:

„3. Minimalne zahteve glede vsebine, trajanja in pogostosti usposabljanja, ki se zagotavlja na podlagi tega člena, in dokumentacija v zvezi z njim so določene v Prilogi Ia.“;

(13) člen 15 se nadomesti z naslednjim:

„Člen 15

1. Podjetja, ki nameravajo izvajati rušenje ali odstranjevanje azbesta, pred začetkom dela pridobijo dovoljenje pristojnega organa. V ta namen pristojnemu organu predložijo vsaj dokazilo o skladnosti s členom 6 in potrdila o opravljenem usposabljanju v skladu s členom 14 in Prilogo Ia.

2. Države članice objavijo seznam podjetij, ki so pridobila dovoljenje na podlagi odstavka 1, v skladu z nacionalnim pravom in prakso.“;

(14) v členu 18 se črta odstavek 1;

(15) vstavi se naslednji člen:

„Člen 18c

1. Komisija v okviru naslednje ocene v skladu s členom 22 oceni, ali je potrebna posodobitev seznama silikatov z vlaknato strukturo, določenega v členu 2, glede na znanstvena spoznanja ter potrebo po dodatnih ukrepih za zagotovitev zaščite pred sekundarno izpostavljenostjo azbestu pri delu.

2. Komisija po oceni iz odstavka 1 tega člena in po posvetovanju s Svetovalnim odborom za varnost in zdravje pri delu oceni, ali je ustrezno in potrebno posodobiti seznam silikatov z vlaknato strukturo, določen v členu 2. Komisija oceni zlasti, ali je primerno na področje uporabe te direktive vključiti dodatne silikate z vlaknato strukturo, kot so erionit, ribekit, vinhit, rihterit in fluoro-edenit, ter ali je primerno sprejeti dodatne ukrepe za zagotovitev zaščite pred sekundarno izpostavljenostjo azbestu pri delu. Komisija, kadar je primerno, Evropskemu parlamentu in Svetu predloži zakonodajne predloge v zvezi s tem.“;

(16) člen 19 se spremeni:

(a) odstavek 1 se črta;

(b) odstavek 2 se nadomesti z naslednjim:

„2. Delodajalec vnese podatke o delavcih, ki sodelujejo pri dejavnostih iz člena 3(1), v evidenco. Ti podatki vsebujejo vrsto in trajanje dejavnosti ter stopnjo izpostavljenosti. Zdravnik in/ali organ, ki je odgovoren za zdravstveni nadzor, imata dostop do te evidence. Delavci imajo dostop do podatkov iz evidence, ki se nanašajo nanje osebno. Delavci in/ali njihovi predstavniki imajo dostop do anonimnih skupinskih podatkov v evidenci.“;

(17) člen 21 se nadomesti z naslednjim:

„Člen 21

Države članice vodijo evidenco vseh primerov medicinsko diagnosticiranih poklicnih bolezni, povezanih z azbestom. Okvirni seznam bolezni, ki jih lahko povzroči izpostavljenost azbestu, je naveden v Prilogi I.“;

(18) vstavi se naslednji člen:

„Člen 22a

1. Komisija najpozneje do 31. decembra 2028 oceni izvedljivost nadaljnega znižanja mejnih vrednosti na podlagi poročil držav članic, predloženih na podlagi člena 22, razpoložljivosti znanstvenih dokazov, tehničnega razvoja ter razmerja med novimi analitičnimi metodami in številčno vrednostjo mejne vrednosti.

2. Komisija zagotovi ustrezno tehnično podporo delodajalcem, ki izpolnjujejo zahteve te direktive, in informacije o ustreznih sredstvih Unije, da bi državam članicam pomagala ta sredstva čim boljše izkoristiti ter da bi zlasti malim in srednjim podjetjem, vključno z mikropodjetji, olajšala dostop do njih.“;

(19) v Prilogi I se točka 1 nadomesti z naslednjim:

„1. Zdajšnje znanje kaže, da lahko izpostavljenost prostim azbestnim vlaknom povzroči vsaj naslednje bolezni:

- azbestozo,
- mezoteliom,
- pljučnega raka,
- gastro-intestinalnega raka,
- raka grla,
- raka jajčnikov,
- nemaligne poprsnične bolezni.“;

(20) besedilo iz Priloge k tej direktivi se vstavi kot Priloga Ia.

Člen 2

1. Države članice uveljavijo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, do 21. decembra 2025. O tem takoj obvestijo Komisijo.

2. Z odstopanjem od odstavka 1 tega člena države članice uveljavijo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s členom 1, točka 6(c) in (d), (kar zadeva člen 7(7), drugi pododstavek, Direktive 2009/148/ES) ter točka 7 (kar zadeva člen 8(2) in (3), Direktive 2009/148/ES) do 21. decembra 2029. O tem takoj obvestijo Komisijo.

Preden države članice na podlagi prvega pododstavka uveljavijo zakone in druge predpise, opravijo štetje vlaken, če je le možno s fazno kontrastno mikroskopijo, v skladu s priporočeno metodo Svetovne zdravstvene organizacije iz leta 1997 ali katero koli drugo metodo, ki daje enakovredne ali natančnejše rezultate.

3. Države članice se v sprejetih predpisih iz odstavkov 1 in 2 sklicujejo na to direktivo ali pa sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicevanja določijo države članice.

4. Države članice sporočijo Komisiji besedilo temeljnih predpisov nacionalnega prava, sprejetih na področju, ki ga ureja ta direktiva.

Člen 3

Ta direktiva začne veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 4

Ta direktiva je naslovljena na države članice.

V Strasbourgu, 22. novembra 2023

Za Evropski parlament
predsednica
R. METSOLA

Za Svet
predsednik
P. NAVARRO RÍOS

PRILOGA

„PRILOGA Ia

Minimalne zahteve za usposabljanje

Delavci, ki so ali bodo verjetno izpostavljeni azbestnemu prahu ali prahu materialov, ki vsebujejo azbest, se udeležijo obveznega usposabljanja, ki izpolnjuje vsaj naslednje minimalne zahteve:

- (1) Usposabljanje se zagotovi na začetku delovnega razmerja in kadar koli se ugotovijo potrebe po dodatnem usposabljanju.
- (2) Trajanje usposabljanja je prilagojeno nalogam zadevnih delavcev.
- (3) Usposabljanje izvaja inštruktor, čigar kvalifikacije so priznane v skladu z nacionalnim pravom in prakso.
- (4) Vsak delavec, ki je uspešno opravil usposabljanje, prejme certifikat o usposabljanju, na katerem so navedeni:
 - (a) datum usposabljanja;
 - (b) trajanje usposabljanja;
 - (c) vsebina usposabljanja;
 - (d) jezik usposabljanja;
 - (e) ime, kvalifikacije in kontaktni podatki inštruktorja oziroma ustanove, ki je izvedla usposabljanje ali oboje.
- (5) Delavci, ki so ali bodo verjetno izpostavljeni azbestnemu prahu ali prahu materialov, ki vsebujejo azbest, se udeležijo usposabljanja s teoretičnim in praktičnim delom vsaj o:
 - (a) pravu, ki se uporablja v državi članici, v kateri se izvaja delo;
 - (b) lastnostih azbesta in njegovih vplivih na zdravje, vključno s sinergičnim učinkom kajenja;
 - (c) vrstah izdelka ali materiala, ki verjetno vsebuje azbest;
 - (d) aktivnostih, ki lahko povzročijo izpostavljenost azbestu in pomena preventivnih ukrepov za zmanjševanje take izpostavljenosti na najnižjo možno raven;
 - (e) varnih delovnih praksah, ukrepov in varovalni opremi;
 - (f) ustreznih funkciji, izboru, izbiri, omejitvah in pravilni uporabi varovalne opreme, zlasti opreme za zaščito dihal;
 - (g) postopkih v primeru nevarnosti;
 - (h) postopkih dekontaminacije;
 - (i) odstranjevanju odpadkov;
 - (j) zahtevah zdravniškega pregleda.Usposabljanje je v največji možni meri prilagojeno značilnostim poklica delavcev ter specifičnim nalogam in delovnim metodam tega poklica.
- (6) Delavcem, ki delajo v dejavnostih rušenja ali odstranjevanja azbesta, mora biti poleg usposabljanja na podlagi točke 5 zagotovljeno tudi usposabljanje v zvezi z uporabo tehnične opreme in strojev za zadržanje sproščanja in širjenja azbestnih vlaken med delovnimi postopki v skladu s to direktivo.“